

ПОЛОЖЕННЯ

про премії НАН України імені видатних учених України

1. З метою відзначення вчених, які опублікували найкращі наукові праці, здійснили винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і економіки України, Національна академія наук України присуджує премії імені видатних учених України на підставі проведених у відповідних відділеннях НАН України конкурсів та в порядку, передбаченому цим Положенням:

- **імені М.М.Амосова** – за видатні наукові роботи в галузі кардіо- та судинної хірургії і трансплантології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України); за видатні роботи в галузі біокібернетики, проблем штучного інтелекту та розробки нових інформаційних технологій (Відділення інформатики НАН України);

- **імені О.К.Антонова** – за видатні досягнення в галузі технічної механіки та літакобудування (Відділення механіки НАН України);

- **імені М.П.Барабашова** – за видатні роботи в галузі фізики планет, зірок і галактик (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені М.М.Боголюбова** – за видатні наукові роботи в галузі математики і теоретичної фізики (Відділення математики НАН України);

- **імені О.О.Богомольця** – за видатні наукові роботи в галузі фізіології та патофізіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);

- **імені С.Я.Брауде** – за видатні роботи в галузі радіофізики і радіоастрономії (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені О.І.Бродського** – за видатні наукові роботи в галузі теорії хімічної будови, кінетики та реакційної здатності (Відділення хімії НАН України);

- **імені М.П.Василенка** – за видатні наукові роботи в галузі держави і права України (Відділення історії, філософії та права НАН України);

- **імені Б.І.Веркіна** – за видатні роботи в галузі фізики і техніки низьких температур (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені Д.В.Волкова** – за видатні роботи у галузі теорії ядра та фізики високих енергій (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);

- **імені С.М.Гершензона** – за видатні досягнення в галузі молекулярної біології, молекулярної генетики та молекулярної біофізики (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);

- **імені В.М.Глушкова** – за видатні досягнення в галузі кібернетики, загальної теорії обчислювальних машин і систем (Відділення інформатики НАН України);
- **імені М.С.Грушевського** – за видатні наукові роботи в галузі історичної україністики та соціології (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені О.С.Давидова** – за видатні роботи в галузі теоретичної і біологічної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені О.М.Динника** – за видатні наукові роботи в галузі механіки і машинобудування (Відділення механіки НАН України);
- **імені М.М.Доброхотова** – за видатні наукові роботи в галузі металургії та матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені А.О.Дородніцина** – за видатні досягнення в галузі комп'ютерної математики та обчислювальної техніки (Відділення інформатики НАН України);
- **імені Д.К.Заболотного** – за видатні наукові роботи в галузі мікробіології, вірусології, епідеміології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Р.Є.Кавецького** – за видатні наукові роботи в галузі експериментальної онкології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Г.В.Карпенка** – за видатні наукові роботи в галузі фізико-хімічної механіки матеріалів і матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені А.І.Кіпріанова** – за видатні наукові роботи в галузі органічної хімії, хімії високомолекулярних сполук та хімічної технології (Відділення хімії НАН України);
- **імені Ф.М.Колесси** – за видатні наукові роботи в галузі української фольклористики, етнології, народознавства та музикології (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені В.П.Комісаренка** – за видатні наукові роботи в галузі патофізіології і ендокринології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені М.І.Костомарова** – за видатні наукові роботи в галузі історії та історичного джерелознавства (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені М.Г.Крейна** – за видатні наукові роботи в галузі функціонального аналізу і теорії функцій (Відділення математики НАН України);
- **імені М.М.Крилова** – за видатні наукові роботи в галузі нелінійної механіки та прикладної математики (Відділення математики НАН України);
- **імені А.Ю.Кримського** – за видатні наукові роботи в галузі сходознавства (Відділення історії, філософії та права НАН України);

- **імені Г.В.Курдюмова** – за видатні роботи в галузі фізики металів та фізичного матеріалознавства (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені М.О.Лаврентьєва** – за видатні наукові роботи в галузі математики (Відділення математики НАН України);
- **імені В.Є.Лашкарьова** – за видатні роботи в галузі фізики напівпровідників та напівпровідникового приладобудування (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені С.О.Лебедєва** – за видатні досягнення в галузі обчислювальної техніки, приладобудування й створення засобів і систем автоматизації та управління (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, Відділення інформатики НАН України);
- **імені О.І.Лейпунського** – за видатні роботи у галузі ядерної енергетики (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);
- **імені І.І.Мечникова** – за видатні роботи в галузі мікробіології, імунології та геронтології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені В.С.Михалевича** – за видатні досягнення в галузі інформатики, теорії оптимізації і системного аналізу (Відділення інформатики НАН України);
- **імені Н.Д.Моргуліса** – за видатні роботи в галузі фізики поверхні та фізичної і наноелектроніки (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені З.І.Некрасова** – за видатні наукові роботи в галузі металургії (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені М.В.Остроградського** – за видатні наукові роботи в галузі математики та математичних проблем механіки (Відділення математики НАН України);
- **імені О.В.Палладіна** – за видатні наукові роботи в галузі біохімії та молекулярної біології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Є.О.Патона** – за видатні наукові роботи в галузі створення нових металевих матеріалів і методів їх обробки (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені С.І.Пекаря** – за видатні роботи у галузі теорії твердого тіла (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені Г.С.Писаренка** – за видатні наукові роботи в галузі міцності матеріалів і конструкцій (Відділення механіки НАН України);
- **імені Л.В.Писаржевського** – за видатні наукові роботи в галузі хімії та хімічної технології (Відділення хімії НАН України);
- **імені О.В.Погорєлова** – за видатні наукові роботи в галузі геометрії і топології (Відділення математики НАН України);

- **імені О.О.Потебні** – за видатні наукові роботи в галузі мовознавства, філософії, мови та народної творчості (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені А.Ф.Прихотько** – за видатні роботи в галузі лазерної фізики, оптики та кристалографії (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені Г.Ф.Проскури** – за видатні роботи в галузі енергетики (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);
- **імені М.В.Птухи** – за видатні наукові роботи в галузі економіки і демографії, демографічної статистики (Відділення економіки НАН України);
- **імені І.Пуллюя** – за видатні роботи у галузі прикладної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені Л.П.Симиренка** – за видатні наукові роботи в галузі садівництва, дендробіології та квітникарства (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені К.Д.Синельникова** – за видатні роботи в галузі ядерної фізики (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);
- **імені М.Д.Стражеска** – за видатні наукові роботи в галузі лікування внутрішніх хвороб, кардіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені С.І.Субботіна** – за видатні наукові досягнення в галузі геофізики, гідрофізики, наукового приладобудування, метрології та фізики атмосфери (Відділення наук про Землю НАН України);
- **імені С.П.Тимошенка** – за видатні досягнення в галузі теоретичної та прикладної механіки (Відділення механіки НАН України);
- **імені В.І.Голубинського** – за видатні досягнення в галузі теплофізики та теплотехніки (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);
- **імені В.І.Трефілова** – за видатні роботи в галузі фізики міцності і пластичності матеріалів (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені М.І.Туган-Барановського** – за видатні наукові роботи в галузі економіки (Відділення економіки НАН України);
- **імені П.А.Тутковського** – за видатні наукові досягнення в геології, географії, океанології, геоекології, кліматології та метеорології (Відділення наук про Землю НАН України);
- **імені Є.П.Федорова** – за видатні роботи в галузі теоретичної та прикладної астрономії (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені І.Я.Франка** – за видатні роботи в галузі філології, етнології та мистецтвознавства (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені І.М.Францевича** – за видатні наукові роботи в галузі фізичного матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);

- **імені М.Г.Холодного** – за видатні наукові роботи в галузі ботаніки, фізіології та екології рослин (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені В.М.Хрущова** – за видатні наукові роботи в галузі електроенергетики та електротехніки (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);
- **імені Д.І.Чижевського** – за видатні наукові роботи в галузі філософських наук (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені І.І.Шмальгаузена** – за видатні наукові роботи в галузі зоології, морфології, філогенії, екології тварин та біоніки (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені Ф.І.Шміта** – за видатні наукові роботи в галузі мистецтвознавства і культурології (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені Л.В.Шубникова** – за видатні роботи у галузі експериментальної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені В.Я.Юр'єва** – за видатні наукові роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, більш високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені М.К.Янгеля** – за видатні досягнення в галузі прикладної і технічної механіки та ракетно-космічної техніки (Відділення механіки НАН України);
- **імені Ф.Г.Яновського** – за видатні наукові роботи в галузі терапії, клінічної бактеріології та імунології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України).

2. Вручення премій імені видатних учених України проводиться Президією НАН України щороку на Загальних зборах НАН України з періодичністю, зазначеною у додатку 2.

Розмір премії визначається кожного року Президією НАН України.

3. Оголошення про наступні конкурси на здобуття іменних премій щорічно доводиться до відома науково-дослідних установ, навчальних закладів та підприємств через відповідні міністерства і відомства та засоби масової інформації.

4. У конкурсі на здобуття іменних премій можуть брати участь:

- а) дійсні члени і члени-кореспонденти Національної академії наук України незалежно від місця їх постійної роботи;
- б) окремі особи, які працюють в наукових установах, вищих навчальних закладах, на підприємствах і в організаціях, розташованих на території України;

в) колективи авторів, які виконали запропоновану на здобуття іменної премії роботу, якщо більшість авторів працює в установах, зазначених у підпункті „б” цього пункту.

5. Організація конкурсу та його технічне обслуговування покладається на бюро відповідних відділень НАН України.

6. Право висувати роботи на здобуття премій імені видатних учених України надається дійсним членам і членам-кореспондентам НАН України, науковим установам, вищим навчальним закладам; дослідним лабораторіям і станціям, конструкторським бюро; науково-технічним радам міністерств і відомств України; науковим радам з проблем науки; технічним радам промислових підприємств; науковим та інженерно-технічним асоціаціям і товариствам.

Висунення робіт повинно проходити за умов високої вимогливості до оцінки їх значення та об'єктивного і аргументованого обговорення висунутих кандидатур, складу авторських колективів, а також прозорості.

7. Колектив, висунений на здобуття іменної премії, повинен включати лише основних авторів, чий творчий внесок був найвагомим. Загальне число авторів не повинно перевищувати трьох осіб.

До складу авторського колективу не включаються особи, які вже були раніше відзначені цією іменною премією.

8. На здобуття іменних премій можуть бути висунені:

- наукові праці лише після того, як мине не менше шести місяців, але не більше п'яти років після їх публікації;
- винаходи і відкриття – після їх впровадження у народне господарство.

9. Роботи, які були удостоєні Державної премії, іменних премій Російської АН, НАН України і галузевих академій країн СНД або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами, на конкурс не приймаються.

Не можна також висувати на конкурс збірники наукових праць більш ніж трьох авторів.

10. Організації та окремі особи, що висунули наукову працю на здобуття іменної премії, не пізніше 1 листопада подають до Президії Національної академії наук України (01601, Київ-30, вул.Володимирська, 54) з написом „На здобуття премії імені _____ ” у двох примірниках:

а) опубліковану працю (серію праць) або матеріали про наукове відкриття (винахід);

б) анотацію, що включає наукову характеристику праці та її значення для розвитку науки і народного господарства (українською мовою);

в) копії авторських свідоцтв та посвідчень про відкриття;

г) у відповідних випадках документи про впровадження роботи у народне господарства (копії постанов, наказів, актів та довідок про техніко-економічні показники впровадження);

д) акти випробувань (для нових конструкцій машин, технологічних процесів тощо);

є) відгуки наукової громадськості, преси про роботу;

ж) детальну довідку про творчий внесок у роботу висунених авторів (у відсотково-цифровій формі). Довідка складається окремо на кожного з авторів і підписується керівником установи (організації, підприємства) за місцем роботи авторів. Підписи скріплюються гербовою печаткою;

з) відомості про автора (авторів):

- прізвище, ім'я та по батькові відповідно до запису у паспорті;

- повна дата народження;

- спеціальність (відповідно до запису у дипломі про спеціальну або вищу освіту);

- почесне звання;

- вчений ступінь;

- вчене звання;

- посада;

- службова адреса (поштовий індекс, місто (село), вулиця, будинок, назва установи, де працює автор – без скорочень);

- службовий, домашній, мобільний телефон;

- домашня адреса (поштовий індекс, місто (село), вулиця, будинок, квартира);

- ксерокопія довідки про надання ідентифікаційного коду.

Згадані відомості підписуються авторами, а їх відповідність засвідчується керівником і гербовою печаткою установи за місцем роботи.

11. Для попередньої наукової оцінки усіх висунених на конкурс робіт створюються експертні комісії у складі 7-9 осіб з числа науковців – членів відповідних відділень НАН України та інших провідних учених. Склад експертних комісій затверджується бюро відділення НАН України.

12. Оцінка поданих на конкурс наукових робіт проводиться експертними комісіями на основі вивчення цих робіт і всіх матеріалів, що надійшли на конкурс, а також висновків спеціалістів, які запрошуються для рецензування поданих робіт.

Експертні комісії мають право відхиляти подані на конкурс роботи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим пунктами 4, 6, 7, 8 та 9 цього Положення. Рішення про відхилення роботи приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів комісії. Відхилені роботи повертаються за бажанням їх авторам без зазначенням причини відхилення.

Для робіт, відібраних експертними комісіями до участі в конкурсі, необхідно одержати не менше двох рецензій провідних спеціалістів.

13. Після всебічного вивчення та обговорення поданих на конкурс робіт експертні комісії приймають рішення про рекомендацію робіт на здобуття іменних премій. Рішення експертної комісії з цього питання приймається таємним голосуванням. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, що надійшли на конкурс, одне з слів: „рекомендувати” або „не рекомендувати”, інше – закреслює. Усі інші позначки (або їх відсутність) у бюлетені вважаються голосом, поданим за даного кандидата. Рекомендованими експертною комісією на здобуття іменної премії вважаються роботи, які одержать більше половини голосів присутніх на засіданні членів комісії.

Примітки. 1. Рішення експертної комісії з цього питання вважається дійсним, якщо у засіданні брало участь не менше 2/3 облікового складу членів комісії.

2. Члени комісії, які на момент засідання хворі або перебувають у відраженні, при визначенні кворуму не включаються до облікового складу.

14. Експертні комісії не пізніше 15 грудня подають на розгляд бюро відповідних відділень протоколи своїх засідань з висновками щодо рекомендації робіт на здобуття іменних премій та матеріалами таємного голосування.

15. Бюро відділень НАН України обговорюють питання про рекомендацію робіт для присудження іменних премій на своїх засіданнях за участю голів експертних комісій, причому обговоренню і голосуванню підлягають роботи як рекомендовані, так і не рекомендовані експертними комісіями.

Перед обговоренням бюро відділень перевіряють додержання експертними комісіями цього Положення і в разі порушень умов конкурсу повертають їм матеріали для повторного розгляду.

Примітки. 1. У зв'язку з тим, що напрями наукових досліджень, за які присуджується премія імені М.М.Амосова, охоплюють проблеми, спільні для Відділення інформатики (ВІ) та Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології (ВФМБ) НАН України, розгляд питання про рекомендацію робіт для присудження цієї премії проводиться почергово на засіданнях бюро відповідно ВІ та ВФМБ НАН України.

2. У зв'язку з тим, що напрями наукових досліджень, за які присуджується премія імені С.О.Лебедева, охоплюють проблеми, спільні для Відділення інформатики (ВІ) та Відділення фізико-технічних проблем енергетики (ВФТПЕ) НАН України, розгляд питання про рекомендацію робіт для присудження цієї премії проводиться почергово на засіданнях бюро відповідно ВІ та ВФТПЕ НАН України.

16. Після обговорення висунених на конкурс робіт бюро відділень приймають рішення про рекомендацію робіт для присудження іменних премій Президією НАН України. Для присудження кожної з іменних премій може бути рекомендована лише одна робота.

Рішення бюро відділення про рекомендацію роботи для присудження іменної премії приймається таємним голосуванням. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, що надійшла на конкурс, одне з слів: „рекомендувати” або „не рекомендувати”, інше закреслює. Усі інші позначки (або їх відсутність) у бюлетені вважаються голосом, поданим за даного кандидата. Рекомендованою для присудження іменної премії вважається робота, яка одержала більше половини голосів присутніх на засіданні членів бюро.

Якщо кілька робіт одержали більше половини голосів присутніх на засіданні членів бюро, рекомендованою для присудження іменної премії вважається та з них, яка одержала найбільшу кількість голосів.

Якщо кілька робіт, що беруть участь у конкурсі, одержали рівну і достатню для рекомендації кількість голосів або якщо жодна з робіт не одержала достатньої для рекомендації кількості голосів, бюро відділення може провести переголосування лише один раз, зазначивши це у протоколі.

Примітки. 1. Рішення бюро відділення НАН України з питання рекомендації робіт для присудження іменних премій вважається дійсним, якщо на засіданні були присутні не менше 2/3 облікового складу членів бюро.

2. Члени бюро відділення, які на момент засідання хворі або перебувають у відраженні, при визначенні кворуму не включаються до облікового складу.

17. На підставі прийнятого рішення бюро відділення НАН України до 15 січня подає Президії НАН України роботу, рекомендовану для присудження іменної премії, з усіма матеріалами, зазначеними у п.10 цього положення, а також:

- а) протокол засідання бюро відділення з матеріалами таємного голосування;
- б) протокол засідання експертної комісії з матеріалами таємного голосування;
- в) рецензії на рекомендовану роботу;
- г) анотацію рекомендованої роботи;
- д) розділ проекту постанови Президії НАН України про присудження іменної премії;
- г) список робіт, які брали участь у конкурсі з зазначенням результатів голосування експертної комісії і бюро відділення.

18. Рішення Президії НАН України про присудження іменної премії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього голосувало більше половини присутніх на засіданні членів Президії.

19. Якщо після повторного голосування на засіданні бюро відділення або після голосування на засіданні Президії НАН України жодна з робіт не набрала потрібної для присудження премії кількості голосів, конкурс вважається таким, що не відбувся.

20. Повідомлення про присудження премій імені видатних учених України публікується в журналі „Вісник Національної академії наук України”.

21. Особам, які удостоєні премій імені видатних учених України, на річних Загальних зборах Національної академії наук України вручається відповідний диплом Президії НАН України.

22. Премії, присуджені колективам авторів, розподіляються за погодженням між виконавцями відповідно до внеску в роботу кожного з них.

23. Роботи, за які присуджено іменні премії, передаються на зберігання до Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

Роботи, за які премії не присуджено, повертаються авторам за їх бажанням.

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О.Ємельянов